Ħtif ta' Ajruplan Taljan fit-Tieni Gwerra Dinjija

Jeffrey Sammut
B.Ed (Hons) E.M.Y & History

Illum il-ġurnata kulħadd sema' b'terroristi li jaħftu ajruplani u wara jitolbu flus jew li jinħelsu xi priġunieri mill-ħabs biex iħallu lill-passiġġieri jitilqu qawwijin u sħaħ. Ħafna minn dawn il-*hijacks* jispiċċaw fi traġedji, bħalma kien ġara fl-ajruport ta' Malta fl-1985.

Iżda ftit jafu li f'wieħed mill-ewwel *hijacks* li sar ukoll kienet involuta Malta. Kienet is-sena 1942, fl-eqqel tal-Gwerra. Ajruplani Ingliżi kienu ta' kuljum joħorġu jattakkaw bastimenti Taljani u Ġermaniżi. U hekk ġara fit-28 ta' Lulju 1942. Beauforts (*bombers* Ingliżi) ta' 217 Squadron, armati *b'torpedoes*, sabu xi bastimenti Taljani ftit 'il barra mill-kosta tal-Greċja. Il-Beauforts ittajru fil-baxx, ftit metri 'il fuq minn wiċċ il-baħar, biex jitilqu t-*torpedoes*

Beaufort ta' 217 Squadron f' Malta

u jippruvaw jolqtu l-vapuri tal-għadu.[1] Dan kien perikoluż għax il-vapuri Taljani kienu jkunu armati sa snienhom b'kanuni ta' kontra l-ajruplani. Is-sema mtela duħħan, splużjonijiet u biċċiet tal-azzar itiru.

Tnejn mill-ajruplani Ingliżi ntlaqtu. Wieħed spiċċa fil-qiegħ tal-baħar filwaqt li l-ieħor, imtajjar mit-Tenent Edward Strever, bil-magni vampa nar, tkaxkar għal fuq wiċċ l-ilma. Għalkemm fi ftit ħin imtela' bl-ilma u għereq, dan ta ħin biżżejjed biex l-ekwipaġġ irnexxielu jitla' ġod-*dinghy* li kien hemm fil-Beaufort. B'hekk erbgħa min-nies spiċċaw jitbandlu bejn sema u ilma, fix-xemx tiżreġ ta' Lulju.

Wara xi sigħat jippruvaw jaqdfu lejn l-art dehret tikka sewda fis-sema. Kien *seaplane* Taljan li hekk kif rahom dlonk niżel fuq l-ilma. Strever u sħabu qadfu lejn l-ajruplan u spiċċaw priġunieri. L-ajruplan ħadhom fuq gżira fil-qrib u hemm it-Taljani laqgħuhom b'ospitalità kbira, tawhom ikla tajba filwaqt li ħallewhom jużaw il-kamra tal-ikel tal-uffiċjali tagħhom. Filgħodu pprovdewlhom kolazzjon u, wara ritratt tal-okkażjoni, rikbu fuq *seaplane* Taljan Cant-Z biex jittieħdu lejn Taranto l-Italja u minn hemm għal ġo kamp tal-priġunieri.[2]

Cant-Z 506B Taljan ser jinqata' minn fuq l-ilma

Ġol-Cant-Z, barra erba' Taljani li jtajru l-ajruplan, kien hemm ukoll kapural *b'revolver* f'idejh li xogħlu kien li jgħasses l-erba' priġunieri. L-Ingliżi bdew jagħmlu sinjali bil-moħbi lil xulxin biex jippruvaw jaħtfu l-ajruplan. L-ewwel attentat falla. Strever ipprova jaqbad flixkun mimli żejt, aktarx biex jużah bħala arma imma t-Taljani ndunaw u ħaduhulu minn idejh.[3]

Aktar ma beda jgħaddi l-ħin, aktar it-tama

tagħhom bdiet ittir mar-riħ. Il-kosta Taljana bdiet toqrob ma' kull tidwira tal-iskrejjen tal-ajruplan. Iżda x-xorti daħkitilhom. Il-kapural Tajlan beda jħossu ma jiflaħx. L-ajruplan kien qed jagħmillu d-deni![4] Wilkinson, il-*gunner* tal-Beaufort, ġietu idea. Ittawwal 'il barra mit-tieqa, ipponta b'idejh u beda jgħajjat, "Ara! Ara!" It-Taljan li kien hemm ħdejh ħares barra mit-tieqa u Wilkinson kien pront lagħablu daqqa ta' ponn. Sekonda wara qabeż fuq il-kapural u ħataflu r-*revolver* minn idu. Stever kien pront qabad ir-*revolver* u mmirah lejn il-pilota Taljan li kien għadu b'ħalqu miftuħ b'dak li ġara. Huwa ġiegħel lit-Taljan idawwar ir-rotta lejn il-gżira ta' Malta.[5]

Fl-ajruplan ma kien hemm l-ebda mapep allura l-Ingliżi ma kinux ċerti fejn qegħdin eżatt! Wara ftit dehret l-art fuq ix-xefaq u Strever induna li kienet il-kosta Taljana. Allura l-ajruplan dar lejn in-nofsinhar u bdew jittamaw li tfiġġ il-kosta Maltija qabel jispiċċaw bla *fuel*. Iżda l-inkwiet tagħhom kien għadu bilkemm beda!

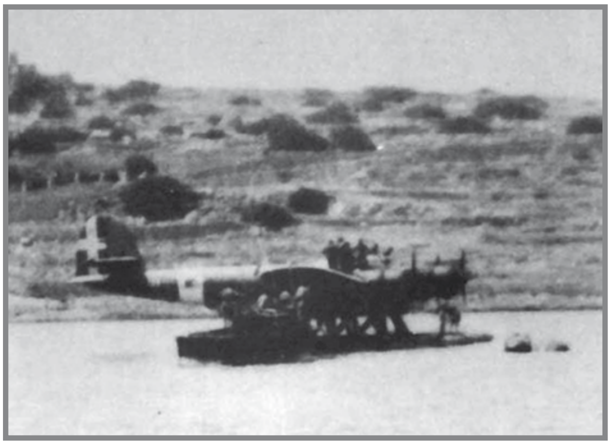

Cant-Z 506B fil-bajja tax-Xemxija. Fuqu jidhru kemm l-ekwipaġġ Taljan kif ukoll l-Ingliżi li ħatfuh.

Fuq ir-radar ta' Malta dehret tikka riesqa bil-mod lejn il-gżejjer Maltin. Kien l-ajruplan maħtuf imma l-Ingliżi ma kinux jafu b'dan. Ħasbu li kien ser isir attakk fuq il-Port il-Kbir. Allura bagħtu erba' Spitfires, ajruplani tal-glied Ingliżi, biex iwaqqfu dan l-ajrupjan milli jersaq lejn il-gżira.

Hekk kif Strever u sħabu raw l-Ispitfires joqorbu ndunaw x'kien ġej. Dunsmore, l-assistent pilota tal-Beaufort, beda jxejjer il-flokk ta' taħt abjad li kellu 'l barra mit-tieqa biex juri li l-Cant-Z ma kienx ser jispara fuqhom. Imma kien kollu ta' xejn. L-Ispitfires fetħu n-nar u l-ajruplan Taljan intlaqat minn xi erbgħin balla fil-ġwienaħ. Kif ra hekk, Strever ġiegħel lill-pilota Taljan iniżżel l-ajrupjan fl-ilma. Hekk kif l-ajruplan mess mal-baħar il-magni ntfew. Kienu spiċċaw bla *fuel*!

L-Ispitfires daru lura biex jerġgħu jisparaw imma xħin raw li l-ajruplan Taljan kien fuq wiċċ il-baħar bil-magni mitfija u li kien hemm xi ħadd ixejjer xi ħaġa bajda qisu miġnun indunaw li 't-Taljani' kienu ċedew. Allura għarrfu lill-awtoritajiet f'Malta b'dak li kien ġara u dawn bagħtu l-HSL 107 (High Speed Launch) biex jiġbru lit-Taljani.

Hekk kif il-lanċa waslet fil-qrib dehret xena mhux tas-soltu. Kien hemm disa' persuni bilqiegħda fuq il-ġwienaħ tal-ajruplan jixorbu l-inbid u l-*brandy*.[6] Is-sorpriża tan-nies fuq il-lanca kompliet kibret hekk kif indunaw li kien hemm xi Ingliżi fuq l-ajruplan Taljan! Baħri minn fuq il-lanċa għajjat "Aħna ħsibna li se nsibu lil Mussolini li ġie biex iċedi!"

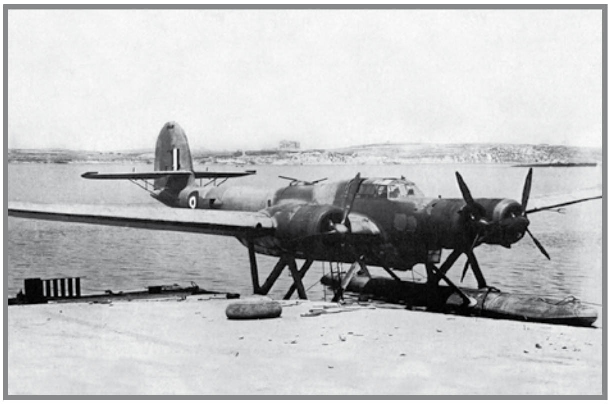

L-istess Cant-Z 506B miżbugħ b'marki Ingliżi.

L-ajruplan ġie miġbud lejn il-bajja ta' San Pawl il-Baħar. Issa t-Taljani kienu spiċċaw priġunieri! Kif tinbidel ix-xorti fil-ħajja! Għall-inqas kienu ħelsuha mill-perikli tal-gwerra. Aktar tard il-Cant-Z ġie meħud il-Port il-Kbir fejn ġew mneħħija l-marki Taljani minn fuqu u flokhom ġew miżbugħin dawk Ingliżi. Dan l-ajruplan baqa' jintuża għas-salvataġġ minn fuq il-baħar. Ma jistax jonqos li Stever u sħabu ngħataw medalja għall-bravura li kienu għamlu.

Referenzi

[1] Vella, P. (2001) pg. 161
[2] HMSO (1944) pg. 77
[3] Levine, A. (2000) pg. 110
[4] Vella, P.(2001) pg. 161
[5] HMSO (1944) pg. 78
[6] Cull, B. (2005) pg. 233

Bibliografija

Levine Alan (2000) *Captivity, Flight, and Survival in World War II* Praeger, 2000

Brian Cull (2005) *Spitfires over Malta* Grub Street London

Vella Philip (2001) *Malta Blitzed but not Beaten* Progress Press Valletta

Galea Frederick R. (2002) *Call Out* Bieb Bieb Publications St Julians Malta

HMSO (1944) *The Air Battle for Malta* London